

ЕКСПЕРТНИЙ ПОГЛЯД

Юрист Атомпрофспілки Ігор Охріменко роз'яснює, чому важливо відновити Колективний договір

сторінка 3

ДУМКИ ВГОЛОС

Голови профкомів підприємств СхідГЗК про нинішній стан справ

сторінка 3

ПИТАННЯ РУБА

Читайте про ситуацію на шахтах, перспективи і кроки для виходу з кризи

сторінка 4

РЕЗОНАНС

СхідГЗК: розпочалася фінальна стадія знищення вітчизняної уранової галузі?

Кричуща нестача фінансування, шалений дефіцит кадрів і катастрофічна зношеність обладнання призвели до падіння всіх показників стратегічно важливого підприємства. Значною мірою всі ці проблеми ДП «СхідГЗК» виникли через провали в кадровій політиці, впровадженні Міненерго починаючи з 2020 року.

Між нинішнім т.в.о. гендиректора ДП «СхідГЗК» В.В. Скрипніком (який працював до 2019 року в Ростовській області та проживав до 2020 року в Донецьку) й колективом конфлікт сягнув критичного рівня.

«Корінь проблеми лежить не в особистій площині, — наголошує голова ППО ДП «СхідГЗК» і колишній багаторічний очільник підприємства Олександр Сорокін, — а в системному нехтуванні призначеними керівниками соціальним діалогом та в діях адміністрації, спрямованих на знищення підприємства».

ЯК РОЗСТЯГУЮТЬ МАЙНО?

Черговим свідченням того, що руйнація ДП «СхідГЗК» має спланований характер, став лист заступника міністра енергетики Артема Некрасова від 23.10.2025, в якому він в ультимативній формі вимагає від В. В. Скрипніки терміново передати енергетичне обладнання, що належить ДП «СхідГЗК» (повітряні лінії електропередач, електрообладнання, силові трансформатори, пристрої, силові підстанції), до ДП «Регіональні електричні мережі». ДП «РЕМ», яке обслуговувало вугільні підприємства, котрі нині опинилися під окупацією, зараз перебуває у стадії банкрутства. Після завершення процедури банкрутства електромережі, що належали ДП «СхідГЗК», можуть перейти до рук недержавної компанії. Внаслідок цього ДП «СхідГЗК» втратить повноту контролю над процесами уранового виробництва, ризикує з першого класу перейти у другий та зіткнутися геть з іншими тарифами.

Закінчення на 2-й стор.

АКТУАЛЬНО

Душею вболіваючи за долю ДП «СхідГЗК»

Профспілковці повсякчас докладали всіх можливих зусиль до того, щоб допомогти подолати складнощі, з якими стикається єдине в країні уранове виробництво. Голова Атомпрофспілки Валерій Матов сприймає проблематику, пов'язану з комбінатом, особливо емоційно, адже це — його рідне підприємство.

■ **Валерію Олексійовичу, розкажіть, будь ласка, про початок трудового шляху.** ДП «СхідГЗК» — невід'ємна частина мого життя. Я народився у Жовтих Водах. Мій батько працював на Східному гірничо-збагачувальному комбінаті практично з перших днів його заснування. За його порадою я здобув фахову освіту в гірничорудному інституті в Кривому Розі, і ніколи не шкодував про те, що обрав професію гірника. Здобувши освіту, я розпочинав професійний шлях гірничим інженером РУ-2 під Кіровоградом, потім брав участь у розбудові Новокосятинівської шахти. Надалі була і наукова, і господар-

ська робота, і робота з кадрами величезного підприємства.

Тож зі специфікою комбінату я знайомий не з чуток і сприймаю складнощі, з якими він стикається, близько до серця. Той стан, до якого підприємство довели зараз, просто жахає, це величезна проблема для країни.

■ **З якого моменту розпочався відвертий занепад підприємства і що послужило тому причиною?**

Чинників багато, але я хотів би зробити акцент на одному із них — на призначенні керівників ДП «СхідГЗК». Звісно, це тільки верхівка айсбергу, але від дій гендиректора залежить дуже багато. Після того як улітку 2020 року закінчився термін контракту з Олександром Сорокіним, багаторічним очільником комбінату, на його місце призначали людей, далеких від розуміння особливостей урановидобувного і уранопереробного підприємства.

Так, наступник Антон Бендик був менеджером торгової компанії. За його керівництва були здійснені перші кроки з руйнації команди — з керівного складу комбінату пішли профільні спеціалісти: керівники гірничих служб, інспектори тощо.

Наступний виконувач обов'язків генерального директора, Сергій Шевгеля, мав хоча б освіту гірника, хоча й не працював у цій галузі. На початку бесіда з ним справила хороше враження. Начебто було досягнуто порозуміння щодо ключових питань. Але коли він приступив до виконання обов'язків, стало очевидним, що порозуміння з наявним колективом не буде. А коли повністю зупинив виробництво на пів року на початку повномасштабного вторгнення, то буквально поклав підприємство на лопатки.

Закінчення на 2-й стор.

ДЕТАЛЬНО

На чолі повинна стояти людина, яка дорожить підприємством і колективом

З якими викликами стикається комбінат, які завдання стоять перед профспілкою і в якому напрямі шукати вихід із ситуації, розповідає голова ППО ДП «СхідГЗК» Олександр Сорокін.

БОЛЬОВІ ТОЧКИ

Основними проблемними питаннями діяльності ДП «СхідГЗК» на сьогодні є: **Гострий дефіцит** кваліфікованих кадрів працівників, особливо робочих професій підземної групи, апаратників уранового та сірчаноокислотного виробництва, ремонтної групи.

Низький рівень заробітної плати на урановому виробництві, який не мотивує ефективне працевлаштування на ньому. Середня заробітна плата на єдиному в Україні і в Європі урановому комбінаті нижча, ніж середня заробітна плата по Україні в цілому.

Значна кредиторська заборгованість, особливо за спожиту електроенергію, яка блокує ефективну роботу уранового комбінату, призводить до загроз зупинки стратегічно важливого підприємства через припинення постачання електроенергії та водопостачання.

Дискримінаційна цінова політика щодо формування ціни на уран власного виробництва, яка не враховує особливостей уранових родовищ України.

Арешт рахунків уранового комбінату Державною виконавчою службою України за поданням кредиторів підприємства, що унеможливорює його роботу, виконання зобов'язань з постачання урану для потреб вітчизняної атомної енергетики.

Закінчення на 2-й стор.

У СФЕРІ ВПЛИВУ АТОМПРОФСПІЛКИ
ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІДПРИЄМСТВА
МІНЕНЕРГО УКРАЇНИ,
МІНПРИРОДИ, МІНОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ТОЩО

АКТУАЛЬНО

Душею вболіваючи за долю ДП «СхідГЗК»

**Закінчення.
Початок на 1-й стор.**

Тодішній міністр енергетики Герман Галущенко пручався вимогам звільнити цього керівника, але профспілка порушувала це питання на всіх рівнях і Сергія Шевгелю за м'якою схемою «для своїх» таки звільнили.

Надалі керівником ДП «СхідГЗК» був призначений Ігор Бугайов. У нього був досвід роботи в атомній галузі, йому вдалося знайти спільну мову з трудовим колективом і профспілками. Але, на жаль, він не надто довго протримався на своїй посаді.

Подальше призначення знову стало конфліктним. Василь Скрипнік обійняв посаду з порушенням процедури, без погодження його кандидатури з Кабінетом міністрів. Виходець з вугільної галузі (який, до речі, працював на території рф і на окупованому Донбасі) дуже самовпевнено заявив про те, що не потребує консультацій і здійснюватиме оптимізацію на власний розсуд. Результатом «оптимізації» стали чергові звільнення та призупинення в одноосібному порядку пунктів колективного договору. З огляду на це, ППО ДП «СхідГЗК» і Атомпрофспілка звернулися 6 серпня цього року до Міністерства енергетики з вимогою розірвати контракт з Василем Скрипніком. Але Світлана Гринчук, то-

дішня міністерка, не підтримала її. Схоже, на цій посаді вона не могла ухвалювати самостійних рішень. Адже в період її очільництва в Міндовкілля з профспілкою підтримувався соціальний діалог.

■ Гучний корупційний скандал в енергетичній галузі став підтвердженням, зокрема, і тих припущень, згідно з якими кадрова політика на ДП «СхідГЗК» була продиктована не недолюдністю, а свідомим бажанням розвалити підприємство.

Ми схилиємося до такої думки. На підприємстві справа дійшла аж до вилучення ключових ресурсів. Василеві Скрипніку, всупереч законам про господарську діяльність критичних підприємств, було дано розпорядження передати всі електромережі, що належали ДП «СхідГЗК» і забезпечували його життєдіяльність, до ДП «Регіональні електричні мережі». Останнє наразі у стадії банкрутства, тож після звернення цієї процедури критично важлива інфраструктура

Зі специфікою комбінату я знайомий не з чуток і сприймаю його складнощі близько до серця

комбінату може опинитися в недержавній власності. Все розвалити, скупити за три копійки, а потім заробляти шалені гроші — мета могла бути саме такою.

■ Наскільки потужним є потенціал ДП «СхідГЗК»?

Імовірно, економісти скорегували б мої прогнози, але оцінюючи ситуацію як фахівець з гірничої справи, я вважаю, що за умов модернізації виробництва комбінат міг би мати до 300-400% рентабельності. А головне — повністю забезпечити потреби України в сировині для уранового палива.

Тому держава повинна взяти ситуацію під контроль і заради спільного майбутнього врятувати стратегічно важливе виробництво.

РЕЗОНАНС

СхідГЗК: розпочалася фінальна стадія знищення вітчизняної уранової галузі?

**Закінчення.
Початок на 1-й стор.**

Інше слово, крім «дерибан», до процесів, що відбуваються на урановидобувному підприємстві, підібрати складно. І за цим може стояти не лише комерційний інтерес. Зокрема, такої точки зору дотримується незалежна експертка з питань ядерної енергетики та безпеки Ольга Кошарна. У своїх публікаціях вона неодноразово наголошувала на тому, що Міненерго України системно знищує СхідГЗК, і здійснюється це в інтересах країни-агресора.

що БУДЕ ДАЛІ?

Нещодавно в Міненерго мав бути розглянутий наказ про відсторонення В. Скрипніки від виконання обов'язків т.в.о. гендиректора ДП «СхідГЗК». До його потенційного наступника у колективу підприємства також могла б виникнути ціла низка питань. Однак через корупційні скандали в міністерстві та кадрові потрясіння процес перепризначення очільника СхідГЗК було призупинено.

•З одного боку, це дає надію на те, що в результаті перезавантаження в Міненерго на посаду керівника стратегічного підприємства буде знайдено адекватного кандидата.

•З іншого боку, пауза в призначеннях іще не означає паузи в діях нинішнього Міненерго. Зокрема, виникає питання щодо долі електрообладнання СхідГЗК. Його список В. Скрипнік уже передав до міністерства. Наразі невідомо, чи було ухвалено рішення про передання майна компанії-банкруту, однак зважаючи на те, що таке розпорядження озвучив нинішній виконувач обов'язків міністра енергетики, це цілком імовірний варіант розвитку подій.

Атомпрофспілка продовжує наполягати на тому, що єдине у країні уранове підприємство не повинно бути знищене ні на угоду ворогу, ні на угоду тим, хто намагається урвати свій шмат вигоди під час війни.

Держава негайно повинна відреагувати на ситуацію на ДП «СхідГЗК».

ДЕТАЛЬНО

На чолі повинна стояти людина, яка дорожить підприємством і колективом

**Закінчення.
Початок на 1-й стор.**

Олександр СОРОКІН,
голова ППО
ДП «СхідГЗК»

Зношеність урановидобувного та ураноперобного виробництв, яка іноді перевищує 90%, що призводить до аварійного стану уранового виробництва.

Відсутність державних програми розвитку уранової галузі, програми розвитку ядерно-паливного комплексу, зняття з експлуатації уранових об'єктів.

ВИРВАТИСЬ ІЗ КОЛА ПРОБЛЕМ

З якого боку б не шукати виходу із кризи, все впирається в один-єдиний висновок: потрібні кошти.

Теперішні обсяги виробництва готової продукції здатні забезпечити витрати підприємства лише на 50 %. Для того, щоб збільшити видобуток уранової руди, необхідно доукомплектувати персонал, а це неможливо без мотивації у вигляді підвищення зарплат. Для того щоб оновити виробниче обладнання, потрібні інвестиції.

Підприємство може вижити, або залучивши інвестиції, або за рахунок державної підтримки. Але про цілісний підхід до розв'язання проблеми, на жаль, не йдеться.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА: ДЕ ПОХИБКА?

Підприємства атомної енергетики та уранового виробництва доцільно було б інтегрувати в єдину систему. Колись таку роль відігравав Держкоматом України, який об'єднував уранове виробництво й атомні станції та ефективно здійснював керівництво галуззю. Сьогодні ж ми навіть не маємо профільного заступника в Міненерго. Останнім був Юрій Недашківський, який курирував і енергетичну, і уранову складові атомної галузі. Посаду, яку він обіймав, було скорочено, і ДП «СхідГЗК» перейшов під керівництво заступника з вугільної промисловості. Багато хто навколо вже жартує: «А що ми взагалі видобува-

ємо? Уран чи вугілля? Чи не варто нам розпочати вугіллям топоти атомні електростанції?»

Вихідці з вугільної промисловості не враховують нюансів уранового виробництва.

ДОДАТКОВІ «ФРОНТИ»

На чолі ДП «СхідГЗК» повинна стояти людина, яка дорожить підприємством і колективом. Профспілка, разом з адміністрацією, мала би думати про те, як урятувати стратегічне виробництво та дбати про добробут працівників. Але натомість, щоб зосередити увагу на цих першочергових питаннях, профспілкові лідери вимушені боротися ще на двох додаткових «фронтах». Це протистояння з призначеннями від нашого міністерства та з «альтернативним» профспілковим рухом.

Нинішній т.в.о. генерального директора Василь Скрипнік вирішив, що одним із перших кроків з оптимізації виробництва має бути ско-

Уранове виробництво потрібно врятувати, аби воно приносило користь вітчизняній атомній енергетиці

рочення персоналу. На внутрішньому засіданні було відверто оголошено про те, що в планах — звільнення 600 осіб. Тиск з боку профспілки дещо пригальмував «апетити», й було звільнено приблизно 60 осіб. Однак звільнення — це тільки частка конфлікту.

Проблемою стало також припинення в одноосібному порядку пунктів колективного договору, спроби в ручному режимі керувати зарплатами і надбавками та інші порушення. Почасти таке рішення могло б бути виправданим вимушеною економією під час війни. Але я хочу наголосити на тому, що серед скасованих пунктів договору були й такі, що не потребують витрат коштів. Наприклад, це дозволяло надати тим, хто буде звільнений, дві години на тиждень присвятити пошуку іншої роботи, або надання можливості пройти перекваліфікацію. Тут йдеться про звичайну людяність!

Ми бачимо повне небажання вести соціальний діалог. І воно, між тим, не завадило керівнику використовувати адмінресурс і спонукати робітників вступати до іншого об'єднання, Незалежної профспілки гірників України. Іншу мету, ніж розкол профспілкового руху, в цьому складно вбачати. Що ж до обіцянок «незалежників» вибивати фінансування з держбюджету, то, звісно, такий варіант був би дуже бажаним. Але на тлі того, що нині в бюджеті грошей не вистачає навіть на зарплати військовим, він є малоімовірним.

ДІЯТИ В НАПРЯМІ ІНТЕГРАЦІЇ

На моє переконання, вихід із ситуації треба шукати в об'єднанні сировинної і енергетичної галузей атомної промисловості. Бо що ми маємо сьогодні? Понадприбутковий НАЕК «Енергоатом» і збитковий ДП «СхідГЗК». За рахунок того економічного потенціалу, який надає продукування

атомної енергії, уранове виробництво могло б модернізуватися і забезпечувати вітчизняні потреби в урановій сировині, а не оплачувати робочі місця уранщиків з інших країн. Проблемне питання ціни, за якою сьогодні НАЕК «Енергоатом» купує УОК, вирішилося б саме собою.

До такого рішення вже наближалися впритул: 10.07.2019 було видано розпорядження Кабінету міністрів України №534-р «Про погодження реорганізації державного підприємства «Східний гірничо-збагачувальний комбінат» шляхом приєднання ДП «СхідГЗК» до АТ «НАЕК «Енергоатом». Нині, серед іншого, на заваді його реалізації стоять юридичні моменти: НАЕК «Енергоатом» пройшов корпоратизацію, ДП «СхідГЗК» — ні. Необхідно прискорити вирішення цього питання, щоб вітчизняне уранове виробництво було врятоване та приносило користь вітчизняній атомній енергетиці.

ЕКСПЕРТНИЙ ПОГЛЯД

Колдоговір має бути відновлений

На цьому наполягає Ігор Охріменко, юрист ЦК Атомпрофспілки. 22 роки тому, коли він починав роботу на ДП «СхідГЗК», колективний договір був тоненькою книжечкою. З роками він уп'ятеро зріс в обсязі — усе робилося для того, щоб люди впевнено почувалися на своїх робочих місцях, щоб на комбінаті працювали династіями. Але зараз підприємство не в змозі забезпечувати соціальні гарантії.

Дефіцит кадрів, який відчуває комбінат, є закономірним наслідком впроваджуваної на ньому політики.

Місцева преса пістрявіє оголошеннями із запрошеннями на роботу на ДП «СхідГЗК» зі стабільною зарплатою і соцпакетом. Однак при тому, що значна частина населення Жовтих Вод на сьогодні — переселенці, яким потрібні робочі місця, вони не поспішають влаштовуватися на комбінат, де зарплата нижча, наприклад, ніж в охоронця в АТБ. Фактично, немає й соцпакета.

СКАСУВАННЯ НАЯВНИХ ГАРАНТІЙ

Колись колективний договір, укладений на підприємстві, був одним із найкращих: фонд датських профспілок ЗФ, який проводив освітні заходи для українських профспілок, навіть уніс цей договір до навчального посібника як зразковий. Однак після введення воєнного стану дію багатьох пунктів колективного договору соціальної спрямованості було зупинено керівництвом в односторонньому порядку із посиленням на статтю 11 закону «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану».

Необхідно наголосити на тому, що жодних консультацій з профспілкою при цьому проведено не було. зараз до закону внесені зміни, і дія окремих пунктів колективного договору може бути призупинена ЛИШЕ за згодою сторін. Низка порушень Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (наприклад, більш ніж мільйонна заборгова-

ність з перерахування профспілки вже утриманих з працівників профспілкових внесків), інших законів, змусили ППО ДП «СхідГЗК» вимагати від Міністерства енергетики розірвання контракту з нинішнім т.в.о гендиректора Василем Скрипником. У відповідь нинішній очільник комбінату оскаржує рішення профкому в суді.

ПРАЦЮЄМО НАД ВІДНОВЛЕННЯМ КЛЮЧОВОГО ДОКУМЕНТА

За наявною у нас інформацією, у Міненерго рішення про відсторонення В. Скрипника було ухвалене, але відкладене через гучні корупційні скандали і кадрові перестановки.

Можливо, питання щодо колдоговору ми

Понад 90% сягає зношеність обладнання підприємства. Розв'язати проблему може тільки комплексний підхід, який дозволить модернізувати комбінат і зробити його прибутковим

будемо вирішувати вже з наступним керівником — бо ж поправка до закону вказує на необхідність протягом трьох місяців після внесення змін розпочати переговори щодо відновлення дії зупинених в односторонньому порядку пунктів колективного договору.

Але адміністрація на пропозицію профспілки розпочати переговори з поновлення зупинених пунктів не реагує.

«ТОЧКОВЕ» ЗАОХОЧЕННЯ НЕ СПРАЦЮЄ

Нам лишається покладати надії на наступного очільника, бо спроби налагодити діалог із нинішнім керівником зайшли в глухий кут.

Я приєднуюся до тих, хто говорить про нерозуміння керівниками вугільної промисловості специфіки уранового виробництва, яке складається не тільки з видобутку руди, але й її подальшої високотехнологічної переробки і доведення до стану товару. Навіть ті ініціативи, яким профспілка мала б порадити — який же профспілковець не підтримає підвищення зарплати! — не видаються справедливими. Річ у тім, що вугільники «бачать» лише шахтарів, і тільки їм була запланована виплата значних премій. Але робітники підземної групи все ж таки отримують найвищі, порівняно з іншими працівниками комбінату, зарплати.

Підвищення виплат мало би бути пропорційним для всіх. Сподіватися на те, що можна шахтарям заплатити більше, і вони негайно видадуть на поверхню потрібну кількість уранової руди — марна справа. Працівники не байдують.

Для збільшення обсягів виробництва потрібне стабільне фінансування усіх ланок виробництва, оновлення шахтного обладнання, вирішення проблеми кадрового голоду.

Необхідний комплексний підхід, який дозволить вивести уранові підприємства на новий щабель — і зробити їх прибутковими.

У нелюдських умовах

Олександр Трушевський, голова профспілки Гідрометалургійного заводу, дуже гостро сприймає проблеми виробництва в цілому та бере дуже близько до серця негаразди, які переживають його колеги. Обстановка, в якій працюють співробітники кінцевої ланки ланцюжка основних виробництв урану — жахлива, нарікає активіст.

Людей на заводі не вистачає катастрофічно — що на виробництві уранового концентрату, що в цеху з виготовлення сірчаної кислоти. Навіть у найкращі для комбінату часи умови роботи на цих майданчиках визнавалися особливо шкідливими. Сьогодні ж ситуацію ускладнює зношеність обладнання. Наприклад, обладнання сірчано-кислотного виробництва розраховане на 16 років експлуатації, але воно не мінялося з 1985 року, тож термін його використання перевищений у кілька разів. Цех працює періодично, з вимушеними зупинками на ремонтні роботи.

РМЗ: ситуацію доводять до краю

Володимир Гриценко, профспілковий лідер Ремонтно-механічного заводу, має у своєму колективі ті самі проблеми, що й інші майданчики ДП «СхідГЗК». До цього додаються ще й нерациональні структурні зміни.

Цього року Ремонтно-механічному заводу виповнилося 70 років, і саме напередодні ювілею було видано розпорядження про його перехід

у підпорядкування до ГМЗ — оскільки кількість працівників заводу зменшилася в рази, то його існування як окремої структурної одиниці було визнано недоцільним.

Як це може допомогти вирішити завдання, що стоять перед ремонтниками, зрозуміти складно. Бо Ремонтно-механічний завод був і лишається паличкою-виручалочкою і для шахт, і для переробних заводів. Ухвалене керівництвом рішення тільки додасть клопотів директорів ГМЗ, у якого тепер голова болітиме не тільки через свою сферу відповідальності, а й через ремонт обладнання шахт.

Роботи у майстрів з ремонтної справи більш ніж удосталь, але вони не виконують план — через брак матеріалів, обладнання тощо. Це спричиняє ліквідацію доплат, лишається тільки базовий тариф. Люди отримують дуже низькі виплати. Системна криза, в якій перебувають підприємства, проявляється і в нашому підрозділі.

Час єднатися!

Ольга Ільченко, голова профспілки Центральної лабораторії контрольно-вимірювальних приладів та автоматики і заступниця голови ППО ДП «СхідГЗК», вважає, що в скрутні часи необхідно інтегрувати всі можливі зусилля, аби вистояти — і комбінату, і країні в цілому.

Наша лабораторія, яка відповідає за налагодження та випробування стаціонарних установок (підймальних машин, компресорів, вентиляційних механізмів та ін.), випробування сталевих канатів, обслуговування електрообладнання, електромереж та підстанцій, метрологічне забезпечення виробництва на всіх майданчиках ДП «СхідГЗК», так само, як і весь комбінат, гостро потерпає від нестачі фінансування і дефіциту кадрів. Люди звільняються, на зміну їм ніхто не поспішає.

Ті, хто лишається на робочих місцях, із розумінням ставляться до багатьох проблем,

однак відчувається, що скасування положень колективного договору і відсутність діалогу з адміністрацією збільшують соціальну напругу. Індивідуально працівникові важко впливати на рішення керівництва. Однак об'єднані в профспілку (особливо таку сильну як Атомпрофспілка) люди мають значно більше шансів домогтися кращих умов. Колективні переговори дають змогу встановити справедливі правила для всіх.

Ми всі працюємо в дуже складних умовах. Та попри всі труднощі, наші люди долучаються до благодійних ініціатив, до зборів для Збройних сил. Я безмежно їм вдячна за це, щиро пишаюся нашими колегами!

ПИТАННЯ РУБА

«Ми існуємо на залишках потенціалу»

Україна робить ставку на розвиток атомної енергетики, але парадокс у тому, що її ключова сировинна база — урановидобувна галузь — стрімко деградує. Так Новокосятинівська шахта, яка відпрацьовує найбільше й найперспективніше родовище уранових руд, працює на межі технічних і кадрових можливостей. Голова ПО НКШ Олександр Зовва наголошує: підприємство тримається лише на тому запасі міцності, який формувався десятиліттями. Але цей запас закінчується.

ВІЙНА ВИБИЛА ОСНОВУ

«Сьогодні ми існуємо на тому потенціалі, що є. Війна внесла свої корективи», — каже Олександр Олександрович. Частина кістяка колективу — професіонали, яких на шахті називають «людьми старого гарту», зараз воюють.

Зі Смолінської шахти мобілізовано 116 працівників, із Новокосятинівської — близько 150. І це не рядові робітники, а кращі спеціалісти своїх напрямів. «Це ті, хто вмів працювати і працював. Багато з них пішли добровольцями ще у 2022 році», — наголошує профспілковий лідер.

УРАН Є, АЛЕ ГРОШЕЙ НЕМАЄ

Після скорочень та вимушених простоїв на підприємстві різко впав технічний потенціал. Із трьох шахт СхідГЗК сьогодні працюють дві — Новокосятинівська та Інгульська. Вони разом видають руди на 26–28 тонн ураново-оксидного концентрату на місяць. Але цього недостатньо.

«Тільки фонд заробітної плати — до 80 мільйонів на місяць. А ще енергоресурси, ремонти, обладнання. Комбінат не в змозі розрахуватися за все це. Коштів бракує, і ця сума — понад 100 мільйонів щомісячно», — пояснює Олександр Зовва.

Певний час ситуацію рятував «Енергоатом». У вигляді постачання реагентів для гідрометалургійного заводу, сірки для сірчаноокислотного. Також за допомогою НАЕК було погашено нещодавно заборгованість у заробітних платах за пів року. Але нині структурної фінансової моделі немає.

ШАХТА НЕДОБУДОВАНА І НА МЕЖІ ВИСНАЖЕННЯ

З 2011 року на Новокосятинівській шахті ведеться дослідно-промисловий видобуток урану.

Видобуток почали паралельно з будівництвом — і цей експеримент триває досі. «Шахту передали недобудовану, й одразу пішли у видобуток. Хтось вирішив, що можна будувати і добувати одночасно. Як практика показує — це ненадовго».

Наслідки маємо невтішні: підземні горизонти не завершені, підготовчі роботи провалені, а поверхневий комплекс залишився на рівні 1980-х років і критично перевантажений. Офіційно — шахта навіть не введена в експлуатацію. Формально, як завершеного об'єкта, шахти «не існує». Є Новокосятинівське родовище із найбільшими в Європі запасами урану, яке входить до десятки найбільших родовищ світу.

ПЕРЕВАНТАЖЕННЯ ТА КАДРОВА КРИЗА

Системний вплив людей призвів до того, що нових працівників доводиться приймати за принципом «є диплом — добре», часто без зважання на профіль. «Нам потрібні кваліфіковані майстри, начальники дільниць, люди, які здатні навчати інших. А сьогодні люди від нас ідуть», — констатує пан Олександр. Повернення частини фахівців можливе лише після закінчення війни. Це відкладає розв'язання проблеми забезпечення кваліфікованими кадрами на невизначений час.

У зв'язку з цим є ще одна болюча тема — залучення підрядних організацій без досвіду роботи в урановидобуванні. «Вони не розуміють, чому треба брати руду десь, якщо вона «лежить тут». Але це пуста порода. А справжні блоки готуються місяцями», — пояснює Олександр Олександрович, який починав роботу на Новокосятинівській шахті задовго до початку видобутку. Прикро, що така «вугільна логіка» призводить до втрат ресурсу та погіршення виробничих показників.

До
10
найбільших родовищ
світу входить
Новокосятинівське
родовище урану.
При цьому офіційно
шахта досі не введена
в експлуатацію

ПРОФСПІЛКА — «ОСТАННІЙ БАСТІОН»

Після повномасштабного вторгнення підприємство перестало перераховувати профспілці гарантовані законом та Колективним договором 3% фонду оплати праці на КМР. Тепер ППО існує лише на добровільні внески членів профспілки — 1% від зарплати, яких не вистачає навіть на базові потреби, не кажучи вже про оздоровлення, яке раніше мали не тільки працівники, а й члени їхніх родин. І все ж у 2025 році профспілка змогла надати своїм членам понад 200 тисяч гривень матеріальної допомоги.

Кількість членів профспілки також упала: із понад 90% до трохи більш як 60%. Але ці 60% — найкращі люди, з теплотою наголошує Олександр Олександрович. До того ж із трьох шахт тільки на Новокосятинівській працюють молодіжна та ветеранська організації.

ШЛЯХИ ВИХОДУ

Усі рішення, за словами голови ПО Олександра Зовви, лежать на поверхні — їх лише треба реалізувати системно.

- Потрібна державна підтримка урановидобувної галузі. Таку підтримку отримували вугільні шахти. І ми її потребуємо не менше. Йдеться про фінансове вирівнювання, щоб підприємство не працювало «в мінус» на кожній тонні продукції.
- Справедлива ціна на продукцію СхідГЗК. Ціна має бути по собівартості — і плюс відсоток для розвитку. Тоді як сьогодні комбінат реалізує концентрат фактично нижче реальної собівартості.
- Повернення до ідеї приєднання СхідГЗК до АТ «НАЕК «Енергоатом».
- Зупинка видобутку урану на певний час на Новокосятинівській шахті для підготовки запасів. Таке рішення непопулярне, але життєвопотрібне.
- Відновлення системи підготовки кадрів. Потрібно залучати майстрів і керівників дільниць, здатних передавати досвід, навчати молодих спеціалістів і, звісно, повертати досвідчених працівників після війни на комбінат.

Шахта — це живий організм. Якщо йому не допомогти — він помирає. Питання лише в тому: чи готова держава почати надавати цю підтримку та допомогу — поки ще є час?

Немає розуміння, що буде далі

Одна з найбільших проблем Смолінської шахти — це невизначеність щодо її майбутнього, наголошує Олена Шраменко, виконувачка обов'язків голови профкому Смолінської шахти.

В Україні немає досвіду закриття відпрацьованих уранових родовищ. Тож немає і чіткого плану щодо подальших дій: ані покрокового переліку заходів із закриття шахти і її надійної консервації (бо без нього підземні води затоплять шахту і створять екологічне лихо для всього регіону); ані алгоритму, який дозволив би підняти на поверхню ті залишки руди, що вже підготовлені до видобутку. Повномасштабне вторгнення тільки додало біди — і людям, і виробництву. Багато з наших колег приєдналися до лав ЗСУ. На жаль, ми отримуємо інформацію про багатьох загиблих. Але є й воїни, які вже повернулися до колективу. Я нині виконую обов'язки голови профкому, бо наш обраний очільник, Володимир Миронов, нині перебуває на військовій службі.

У нас є порозуміння з адміністрацією шахти, однак немає розуміння, що буде з урановидобувним підприємством у Смоліному в подальшому. Зараз видобуток руди на шахті призупинено, люди працюють над відкачуванням води та над необхідним поточним ремонтом.

У майбутньому нам би хотілося, щоб видобуток продовжився. Всі ми хочемо працювати. Я дуже люблю свою роботу, присвятила їй уже 17 років, зараз я — машиніст підйомальної машини. Із гірничою справою пов'язана вся родина — батьки, жителі Смоліного, чоловік, який відпрацьовував у заборі 26 років, син, який нині працює на Новокосятинівській шахті.

Ми всі сподіваємося на краще — на закінчення війни, на визначення майбутнього Смолінської шахти. Для того, щоб її подальша доля не була пов'язана ані з соціальною, ані з екологічною катастрофою, підприємству вкрай потрібна державна підтримка.

Визначити майбутнє міста і шахти

Смолінська шахта — містоутворююче підприємство. Селищний голова Микола Мазура прекрасно усвідомлює, наскільки важливою є доля шахти для населення, і вважає, що держава повинна навести лад.

Ситуацію в Смоліно я описав би як контрольовану: зусиллями різних гілок влади, в тому числі і місцевої, кризи немає. Ми прагнемо того, щоб всі складові господарства нашої громади працювали, вирішували свої виробничі питання, підприємства мали доходи, люди отримували зарплатню, сплачувалися податки і щоб ми цим самим зміцнювали нашу державу в тому числі і її обороноздатність.

Що ж стосується Смолінської шахти, то я переконаний, що не тільки на неї, а й на увесь ДП «СхідГЗК» держава мусить звернути прискіпливу увагу. На мою думку, правоохоронні органи повинні ретельно вивчити ситуації, які виникали на підприємстві, і визначити, яку роль відігравали у

них керівники ДП «СхідГЗК». Нічого не можу сказати про нинішнього очільника, В. Скрипника, оскільки він пропрацював недовго. Йдеться про його попередників. Необхідно провести розслідування поставити крапку в цих питаннях. Бо та турбулентність, яка відбувається на комбінаті, схожа на спробу заподіяти шкоду інтересам держави.

Потрібно визначитися: або ми ставимо на чолі держпідприємства толкових менеджерів, і ці керівники виводять його на рентабельний рівень, або ми віддаємо уранові підприємства під інвестування, але вже без ДП «СхідГЗК».

Нині, враховуючи значне зростання цін на сировину, не вирішувати питання роботи Смолінської шахти, в тому числі, щодо доопрацювання запасів вважаю неприйнятним і неприпустимим.

Необхідно також зберегти соціальну інфраструктуру, яка належить підприємству. Якщо воно наразі, борючись за виживання, не може утримувати ці об'єкти, їх слід було б передати у комунальну власність.

У спецвипуску газети використані фото з архіву, Ольги КУКСИ і Марічки КОРМУШКІНОЇ. Матеріали підготували Любов НАТОЧІЙ, Марічка КОРМУШКІНА

Засновник: Професійна спілка працівників атомної енергетики та промисловості України
Видавець: Редакція газети «Атомник України»

Поштова адреса редакції: вул. Хрещатик, 22, а/с 393 м. Київ, 01001
Газета «Атомник України»
Головний редактор: Марічка КОРМУШКІНА
Телефон: (044) 205-74-20
E-mail: atomnik@union.kiev.ua
atomnik@gmail.com
http://www.atomprofspilka.info

Газета виходить 2 рази на місяць
Індекс — 21766
За точність викладених фактів відповідальність несе автор
Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій
При передруку посилання на «Атомник України» обов'язкове

Свідцтво про реєстрацію
КВ №4480 від 21.08.2000 року
Газета віддрукована у ТОВ «МЕГА-ПОЛІГРАФ»:
04073, м. Київ,
вул. Марка Вовчка, 12/14.
Тираж 2000